

Comentariul operei Ciocoi vechi si noi scrisa de Nicolae Filimon - a doua parte

Nuvela Nenorocirile unui slujnicar anunta romanul Ciocoi vechi si noi sau ce naste din pisica soarici mananca, care apare numai peste doi ani, in 1863. Fie si numai pentru acest lucru si trebuie sa-i acordam acestei nuvele importanta cuvenita

"Romanul" este o specie de maturitate, in evolutia literatura.

De aceea, romanul apare mai tarziu intr-o literatura dupa celelalte specii literare, ca un urmas al "epopeii", a si fost definit, de altfel, de unii teoreticieni, ca o epopee moderna ca o "epopee a lumii parasite de zei" (Georg Luckas), ca o epopee desacralizata. Dar, imediat ce apare romanul, are o ascensiune spectaculoasa tinzand sa uzurpe autoritatea celorlalte specii si sa castige suprematia, devenind genul cel mai popular, "cel mai democratic", cum spunea Thomas Mann. Pana la N. Filimon, sa vedem cum se prezenta situatia romanului romanesc? Primul nostru roman adevarat este Istoria ieroglifica a lui Dimitrie Cantemir, scris in 1705 la Constantinopol.

Dar, Istoria ieroglifica a ramas multa vreme in manuscris, fiind tiparita abia spre sfarsitul secolului trecut in editia de opere complete a lui D Cantemir, aparuta sub egida Academiei Romane.

Literatura romana mai cunoaste, din pacate, asemenea cazuri insolite de mari opere, nepublicate la vremea lor.

Vitregia istoriei instabilitatea sociala nesiguranta politica inertia traditiei pot constitui eventuale explicatii, ca fenomene caracteristice pentru o cultura de mari disponibilitati creatoare, dar apartinand unui popor asezat la rascruce de drumuri, intre Occident si Orient, in calea tuturor invaziilor. O istorie tragica, cu urmari dintre cele mai nedorite si in planul culturii. Nepublicarea la timp a capodoperei cantemirene a adus serioase prejudicii istoriei literaturii romane.

Daca Istoria ieroglifica ar fi fost publicata la vreme, cu totul alta ar fi fost situatia romanului romanesc. Literatura romana ar fi avut, cu mult inainte, un model, care ar fi declansat aparitia altor romane, in serie. Istoria romanului romanesc a inregistrat astfel o intarziere de aproape doua secole. Primele romane romanesti sunt tiparite abia in cea de a doua jumatate a secolului trecut. Numai ca acestea nu sunt romane originale, ci mai mult copii, imitatii, dupa modele straine. Pana la N. Filimon, se remarca doua directii principale in evolutia acestui gen: cea a romanului sentimental, aparut sub influenta lui Paul de Kock (Tainele inimii de M. Kogalniceanu, Manoil si Elena de D. Bolintineanu) si cea a romanului senzational sau de mistere, avand ca model Misterele Parisului de Eugen Sue (Misterele din Bucuresti de I. M. Bujoreanu si Misterele Bucurestilor de G. Baronzi). N. Filimon avea dreptate sa-si numeasca romanul sau "romant original".

Pentru ca intr-adevar, Ciocoi vechi si noi este primul roman original romanesc, care vede lumina tiparului.